

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 443/2024-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Denisou Jánošíkovou, advokátkou, Klincová 35, Bratislava, proti uzneseniu Mestského súdu Bratislava II č. k. 47Em/4/2022-772 zo 4. apríla 2024 a jeho vydaniu predchádzajúcemu postupu takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. júna 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom a uznesením mestského súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Súčasne navrhuje, aby ústavný súd napadnuté uznesenie zrušil, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie 2 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia. Zároveň navrhuje, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť napadnutého uznesenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že na mestskom súde je na základe návrhu matky maloletých detí vedené konanie o výkon rozsudku Okresného súdu Bratislava II č. k. 28P/48/2020-154 z 10. novembra 2020 (ďalej aj „exekučný titul“), ktorým bola schválená dohoda rodičov o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom. V zmysle predmetnej dohody boli obe maloleté deti zverené do osobnej starostlivosti matky, sťažovateľ (otec) sa zaviazal prispievať na výživu detí, pričom jej obsahom bola taktiež dohoda o úprave styku sťažovateľa s deťmi. Matka odôvodnila svoj návrh tým, že sťažovateľ od 21. júla 2022 neoprávnene zadržáva maloleté deti vo svojej domácnosti a matke s nimi neumožňuje žiaden kontakt, a to aj napriek tomu, že obe deti boli na základe exekučného titulu zverené do jej osobnej starostlivosti.

3. Uznesením Okresného súdu Bratislava II č. k. 47Em/4/2022-80 z 8. septembra 2022 v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 18CoE/140/2022-296 z 29. decembra 2022 bol podľa § 376 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) nariadený výkon rozhodnutia a sťažovateľ bol 8. septembra 2022 súdom vyzvaný na dobrovoľné splnenie povinnosti, t. j. bezodkladné odovzdanie maloletých detí do starostlivosti matky, pričom bol upozornený na následky nesplnenia jeho povinnosti.

4. Mestský súd uznesením č. k. 47Em/4/2022-610 z 28. decembra 2023 uložil sťažovateľovi pokutu vo výške 500 eur podľa § 382 CMP. Proti tomuto uzneseniu sťažovateľ podal ústavnú sťažnosť, ktorú ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 118/2024-13 z 28. februára 2024 odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

5. Napadnutým uznesením mestský súd uložil sťažovateľovi ďalšiu pokutu vo výške 1 000 eur, keďže ani po nariadení výkonu rozhodnutia napriek výzve na dobrovoľné plnenie, upozorneniu na následky jeho neplnenia, prebiehajúce výchovné opatrenie ani skôr uloženú poriadkovú pokutu sťažovateľ naďalej nerešpektuje exekučný titul.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta, že mestský súd bol povinný riadiť sa úpravou vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 207/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých (ďalej len „vyhláška“), účinnej v čase začatia konania a skúmať existenciu ospravedlniteľných dôvodov, pre ktoré sa sťažovateľ ako povinný nemôže podrobiť vykonateľnému rozhodnutiu, a na ten účel mal vypočúť obe maloleté deti a zistiť ich názor. Obe maloleté deti totiž odmietajú ísť k matke, preto mal mestský súd konanie o výkon rozhodnutia zastaviť. V priebehu konania však došlo k zmene právnej úpravy a novelou vyhlášky č. 413/2023 Z. z. účinnej od 1. novembra 2023 (ďalej len „vyhláška č. 413/2023 Z. z.“) bola povinnosť skúmania ospravedlniteľných dôvodov vypustená. Tým došlo podľa sťažovateľa k porušeniu princípu právnej istoty a jeho legitímnych očakávaní.

7. Sťažovateľ si je vedomý, že neplní rodičovskú dohodu, ktorá bola schválená súdom (exekučný titul), no mestský súd sa v inom konaní (28P/128/2022) sám podieľal na formovaní novej dohody o styku matky s maloletými deťmi, preto sťažovateľ rovnako legitímne očakával, že mestský súd (aj v napadnutom konaní o výkon rozhodnutia) bude túto neskoršiu dohodu rešpektovať. Pripomína, že matka súhlasila s tým, aby maloleté deti žili so sťažovateľom.

8. Návrh na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia sťažovateľ odôvodnil tým, že mu v súvislosti s výškou uloženej pokuty (1 000 eur) vzhľadom na jeho mesačný príjem vo výške 208,40 eur hrozí závažná ujma.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdené porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením mestského súdu o uložení poriadkovej pokuty v konaní o výkon rozhodnutia vo veci maloletých detí z dôvodu, že mestský súd neskúmal

existenciu ospravedlniteľných dôvodov v zmysle § 3 ods. 1 vyhlášky v znení účinnom v čase začatia predmetného konania.

10. K namietanému porušeniu označeného základného práva malo dôjsť vo vykonávacom konaní vo veciach maloletých, teda v konaní, ktorého účelom je zabezpečenie dobrovoľného či núteného výkonu rozhodnutia o zverení dieťaťa do osobnej starostlivosti rodiča. Nemožno pritom opomenúť, že štát prostredníctvom napadnutého konania zabezpečuje svoj pozitívny záväzok prijať opatrenia smerujúce k rešpektovaniu rodinného života, k čomu patrí aj zabezpečenie plnenia súdnych rozhodnutí (rozsudok z 18. 7. 2006 vo veci Fiala proti Českej republike, sťažnosť č. 26141/03, bod 94).

11. Právomoc ústavného súdu v konaní o ústavnej sťažnosti fyzickej osoby podľa čl. 127 ústavy proti rozhodnutiu či zásahom všeobecných súdov je výlučne založená na jeho prieskume z hľadiska dodržania ústavnoprávných princípov, t. j. či v konaní a rozhodnutí v ňom vydanom boli alebo neboli dotknuté chránené práva alebo slobody fyzickej osoby. To v danom kontexte znamená, že ani prípadná vecná nesprávnosť rozhodnutia všeobecného súdu nie je sama osebe významná, lebo konanie o sťažnosti nie je pokračovaním konania v ďalšej inštancii mimo rámca všeobecného súdu a ústavnému súdu v ňom zásadne neprislúcha, aby v jeho rámci prehodnocoval skutkové a právne závery všeobecného súdu. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (*mutatis mutandis* I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, I. ÚS 129/2015).

12. Uvedené platí o to viac v prípade jednoinštančných rozhodnutí o uložení pokuty. V zmysle rozhodovacej činnosti ústavného súdu nie je jeho úlohou prehodnocovať správnosť poriadkového opatrenia všeobecného súdu, a to ani v prípade, ak by s takým rozhodnutím nesúhlasil. Také rozhodnutie by v zásade malo byť nepreskúmateľné nielen nadriadeným súdom, ale malo by byť vzhľadom na bagatelnú povahu a ústavnoprávny rozmer vylúčené aj z prieskumu vecí ústavným súdom. Opodstatnenosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prichádza do úvahy iba v prípadoch extrémneho vybočenia zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré môžu mať za následok porušenie ústavou garantovaných základných práv a slobôd, alebo tiež v prípadoch absencie primeraného zdôvodnenia tohto rozhodnutia všeobecným súdom (porov. IV. ÚS 213/2024).

13. Z dôvodov napadnutého uznesenia vyplýva, že mestský súd pristúpil k uloženiu pokuty sťažovateľovi podľa § 382 ods. 1 CMP po tom, čo po nariadení výkonu rozhodnutia opakovane sťažovateľ a bezvýsledne vyzval na dobrovoľné plnenie. Kontaktoval Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, ktorý mu oznámil, že sťažovateľ maloleté deti zadržíava vo svojej domácnosti, neumožňuje kontakt detí s matkou, manipuluje ich a stavia ich do konfliktu lojality k matke. Úrad navrhol realizovať výkon rozhodnutia, inak dôjde k trvalému poškodeniu vývoja maloletých detí a vzťahov k matke (bod 5 napadnutého uznesenia). Po uložení v poradí prvej pokuty sťažovateľ maloleté deti matke do starostlivosti neodovzdal a umožňuje jej sporadické stretnutia v nákupnom centre (bod 9 napadnutého uznesenia). Ani sám sťažovateľ pritom v ústavnej sťažnosti nepopiera, že si svoju povinnosť plynúcu z exekučného titulu neplní, pričom z jeho predostretej sťažnostnej argumentácie je zrejmé, že nerešpektovanie exekučného titulu obhajuje dôvodmi na strane

maloletých detí, predovšetkým ich neochotou ísť k oprávnenej a byť v jej starostlivosti, čo má spochybniť zákonnosť uloženej pokuty podľa § 382 ods. 1 CMP.

14. Ústavný súd v prvom rade poukazuje na skutočnosť, že pokuta bola sťažovateľovi uložená na základe § 382 ods. 1 CMP, v zmysle ktorého ak výzva súdu na dobrovoľné splnenie povinnosti zostane bezvýsledná, súd môže uložiť povinnému pokutu do výšky 1 000 eur. Skutočnosť, že sťažovateľ neplnil dobrovoľne povinnosť uloženú mu právoplatným a vykonateľným rozsudkom okresného súdu (exekučným titulom), nie je sporná.

15. Ústavný súd chápe podstatu sťažnostnej argumentácie, ktorou sťažovateľ vysvetľuje, prečo sa povinnosť uložená exekučnými titulmi neplnila. Sťažovateľ je toho názoru, že súhlas matky s osobnou starostlivosťou sťažovateľa o maloleté deti, resp. ich nezaujím žiť či stretávať sa s matkou, je právom aprobovaným dôvodom, na základe ktorého možno spochybniť zákonnosť uloženia pokuty podľa § 382 ods. 1 CMP.

16. V procese výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých má každý procesný úkon konajúceho súdu zasahujúci do právneho postavenia účastníka konania svoj jedinečný čiastkový predmet (objekt). Pokiaľ ide o rozhodovanie podľa § 382 ods. 1 CMP, je takýmto predmetom procesná disciplína spočívajúca v rešpekte k výzve súdu na dobrovoľné splnenie povinnosti uloženej exekučným titulom. Civilný mimosporový poriadok neustanovuje žiadne druhové výnimky z povinnosti účastníka konania (povinného) takúto výzvu súdu uposlúchnuť. Ani skutočnosti namietané sťažovateľom nepredstavujú zákonom aprobovanú výnimku zbavujúcu ho povinnosti uposlúchnuť výzvu súdu uskutočňujúceho výkon rozhodnutia vo veci maloletých. Naopak, zohľadneniu tvrdenej skutkovej okolnosti, ktorá nastala po vzniku exekučného titulu a mala spôsobiť zánik uloženej povinnosti, slúži inštitút odvolania proti nariadeniu výkonu rozhodnutia podľa § 377 ods. 2 CMP, podľa ktorého odvolanie proti nariadeniu výkonu rozhodnutia možno odôvodniť len tým, že exekučný titul nie je vykonateľný alebo že okolnosti, ktoré nastali po vzniku exekučného titulu, spôsobili zánik uloženej povinnosti (porov. IV. ÚS 280/2023). Tento prostriedok sťažovateľ využil, no nebol s ním na krajskom súde úspešný (uznesenie č. k. 18CoE/140/2022-296 z 29. decembra 2022).

17. Právo dieťaťa a rodiča „byť spolu“ je jedným zo základných prvkov rodinného života, a to aj v prípade, že sa vzťah rodičov rozpadol. Štátne orgány (v tomto prípade všeobecný súd) sú povinné prijať všetky opatrenia smerujúce k rozvoju existujúceho puta medzi dieťaťom a jeho rodičom a naviazaniu styku medzi nimi (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004, č. 63627/00, § 117 – § 118). Medzi takéto opatrenia patria aj donucovanie prostriedky upravené v § 272 ods. 3 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku (resp. v súčasnosti v § 376 a nasl. CMP), ktoré sú všeobecné súdy povinné použiť pre účely zabezpečenia najlepšieho záujmu dieťaťa. Ústavný súd však zdôrazňuje, že pri ich realizácii musia brať ohľad na záujmy, práva a slobody dotknutých osôb, predovšetkým na najvyšší záujem dieťaťa a jeho práva (Voleský proti Českej republike, § 118).

18. Mestský súd sťažovateľa bezvýsledne vyzval na dobrovoľné splnenie povinnosti. Bez ambície vstupovať na pôdu rozhodovacej právomoci všeobecných súdov preto ústavný súd konštatuje, že je *prima facie* nepochybné, že znaky skutkovej podstaty § 382 ods. 1 CMP boli v čase vydania napadnutého uznesenia naplnené. Vzhľadom na už uvedené, ako aj na procesný charakter uznesenia o uložení pokuty tak ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala

svojvoľný postup mestského súdu nemajúci oporu v relevantných právnych predpisoch vo väzbe na rozhodné okolnosti veci. Keďže ústavný súd nemal pochybnosť o ústavnej konformite napadnutého uznesenia, odmietol ústavnú sťažnosť z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

19. Na doplnenie ústavný súd dodáva, že normatívna koncepcia konania vo veciach maloletých a nadväzne i konania o výkon rozhodnutia vo veci maloletých je v Civilnom mimosporovom poriadku nastavená z procesného hľadiska dostatočne flexibilne na to, aby sťažovateľ v postavení povinného dokázal nútený výkon exekučného titulu v závislosti od vývoja skutkového stavu dokumentujúceho stav rodinných vzťahov maloletých detí a v konflikte stojacich rodičov zvrátiť v súlade s najlepším záujmom maloletých detí [civilný mimosporový poriadok upravuje dôvody, pre ktoré súd neuskutoční výkon rozhodnutia, resp. ho odloží (§ 389 CMP)]. Správne zvoleným prostriedkom na dosiahnutie tohto cieľa však zjavne nie je ústavná sťažnosť proti rozhodnutiu ukladajúcemu procesnú sankciu za nesplnenie povinnosti, ktorej procesné uznanie súdnou mocou bolo v relevantnom štádiu exekučného konania nespochybniteľné (porov. IV. ÚS 280/2023).

20. Ústavný súd už v uznesení, ktorým rozhodol o predchádzajúcej ústavnej sťažnosti sťažovateľa, uviedol, že podľa dôvodovej správy k vyhláske č. 413/2023 Z. z. vychádza zámer zákonodarcu upustiť od právnej úpravy tzv. „ospravedlniteľných dôvodov“ z aplikačnej praxe, ktorá ukázala, že úprava skúmania existencie ospravedlňujúcich dôvodov vytvorila nežiaduci priestor na to, aby rodič mohol odmietnuť kontakt maloletého dieťaťa s druhým rodičom v čase, ktorý na to vyčlenil súd. Inštitút „ospravedlniteľných dôvodov“ môže byť zneužívaný jedným z rodičov na účelové blokovanie maloletého dieťaťa od druhého rodiča, a tým i na potenciálne obchádzanie súdneho rozhodnutia, čo sa týka kontaktu maloletého dieťaťa s druhým rodičom (IV. ÚS. 118/2024).

21. Pojmovým znakom akejkoľvek právnej normy je, že reguluje sociálne vzťahy do budúcnosti, nie spätne. To však nevylučuje isté interferencie novej právnej úpravy na existujúce (v zmysle trvajúce) právne vzťahy. Procesné právo v prípade stretu novej a starej právnej úpravy charakterizuje princíp okamžitej aplikability procesnoprávných noriem. Nosným pojmovým znakom procesnej intertemporality je princíp okamžitej použiteľnosti (novej) procesnej úpravy na všetky konania prebiehajúce na súde a začaté podľa doterajších (zrušených) predpisov. Zmyslom tohto princípu je zabezpečiť hladký a bezproblémový procesný režim súdnych konaní. Súd ani sporové strany nemajú hľadať procesný režim v spleti prechodných ustanovení, ale sústrediť sa na hmotnoprávnu podstatu veci. Tento princíp je procesnému právu natoľko imanentný, že sa nemusí explicitne vyjadrovať v prechodných ustanoveniach procesnej úpravy – platí aj bez toho, aby bol vyjadrený (porov. Smyčková, R., Števček, M., Löwy, A., Tomašovič, T. a kol. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 2. vydanie*. Bratislava : C. H. Beck, 2024. s. 1187 a nasl.).

22. Na úplný záver ústavný súd dopĺňa, že k ústavnej sťažnosti sťažovateľa síce bolo pripojené splnomocnenie pre advokáta, no absentovalo v ňom určenie, že ide o splnomocnenie na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom. Z § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde vyplýva povinnosť pripojiť k návrhu na začatie konania pred ústavným súdom plnomocnenstvo na zastupovanie navrhovateľa advokátom v prípade, ak navrhovateľ musí byť zastúpený advokátom. Z udeleného plnomocnenstva pritom musí vyplývať, že plnomocnenstvo je udelené

výslovne na zastupovanie pred ústavným súdom. V nadväznosti na výsledok konania ústavný súd nepristúpil v danej veci k odstraňovaniu uvedeného nedostatku. Predmetný postup zvolil z dôvodu procesnej ekonomie, keďže ani jeho prípadné odstránenie by podľa názoru ústavného súdu už nemohlo viesť k inému rozhodnutiu o tejto ústavnej sťažnosti, ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

23. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa (vrátane návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia) v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. júla 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu